

หลักปรัชญาและศาสนาที่ไม่เคลอแอนเจโลนำมาใช้ในงานศิลปะกรรม

คงได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ว่าในสมัย เรอแน สซของสแนวลทิคของลัทธินุชนิยม ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายโดยทั่วไป ทั้งนี้เป็น เพราะลัทธินี้ให้ความสำคัญแก่ปัจเจกชน และ เสรีภาพ อีกทั้งยกย่องคุณค่าของมนุษย์ทั้งในค่านิยมและการกระทำจึงทำให้เกิดการ ค้นหาความรู้ที่แท้จริงเพื่อชีวิตที่ดีในโลกนี้ ในสมัยของลอเรนโซ เจานครฟลอเรนซ์เป็นระยะ ที่ลัทธินุชนิยมได้รับความเจริญรุ่งเรืองมากที่สุดซึ่งตรงกับสมัยที่ไม่เคลอแอนเจโลกำลังศึกษา วิชาการปั้นและแกะสลักกับครู เบร์ทอลโด (Bertoldo) ผู้เป็นศิษย์ของ โคนาเทลโล (Donatello) โรงเรียนนี้ตั้งอยู่ในสวนประติมากรรมของลอเรนโซซึ่งตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตศิลปินให้แก่ฟลอเรนซ์และเพื่อให้เมืองนี้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม ไมเคลอแอนเจโลได้มีโอกาสแสดงความสามารถในทางศิลปะให้ท่านเจ้าเมือง บังเกิดความนิยมและได้รับการอุปถัมภ์ดูแล เป็นอย่างดียิ่งภายในราชสำนักแห่งนั้น

เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในราชสำนักของลอเรนโซกรบไปด้วยเหตุการ ณ์นักปรัชญา ศิลปิน และปัญญาชนของลัทธินุชนิยม จึงเป็นโอกาสสำหรับไมเคลอแอนเจโลที่จะ ได้ฟังการสนทนาและการโต้ตอบปัญหาต่าง ๆ ของท่านผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้น นับว่าเป็นการ ศึกษาโดยทางอ้อมและ เสริมสร้างสติปัญญาให้แก่เขาได้เป็นอย่างดี ในบรรดาแนวความคิด ของลัทธินุชนิยมซึ่งไมเคลอแอนเจโลให้ความสนใจมากที่สุดก็คือ แนวความคิดทางปรัชญา ของพลาโตใหม่ซึ่งมีอิทธิพลอย่างสูงต่อผลงานในทางศิลปะกรรมของเขา พานอฟสกี (Parnofsky) ได้กล่าวถึงไมเคลอแอนเจโลว่า เป็นผู้นิยมพลาโตที่แท้จริงในกลุ่มศิลปินผู้ได้รับ อิทธิพลมาจากพลาโตใหม่¹ และคาร์ล เฟรย์ (Carl Frey) ได้กล่าวสนับสนุนไว้ในทำนอง

¹Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art, (New York: Gramercy Publishing Company, 1961), pp. 3-4.

เดียวกันว่า "ไมเคิลแองเจโล มีผู้ถ่ายทอดปรัชญาพลาโตให้แก่เขาหลายคนรวมทั้งฟิชีโน (Ficino) โปลิเซียโน (Poliziano) และฟรานเชสโก ดา คีอัคเซโต (Francesco da Diacceto)¹

ทฤษฎีของพลาโตซึ่งกล่าวถึงศิลปะและความงามเป็นแบบฉบับในทางความคิดปรัชญาของโพลติเนียส (Plotinus) และฟิชีโน (Ficino) โดยพลาโตได้กล่าวถึงความงามที่เราสามารถสัมผัสได้ (the sensuous beauty) ว่าเป็นความงามที่สะท้อนมาจากความงามอันสูงสุด (the absolute beauty) ซึ่งความงามอันสูงสุดนี้เป็นความงามที่อยู่เหนือการรับรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส และเป็นความงามสากลซึ่งเป็นแม่แบบให้แก่ความงามทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในโลก² ถ้าไม่มีความงามสากลแล้วจะไม่มีความงามที่เราสามารถรับรู้สัมผัสได้ เพราะฉะนั้นความงามจึงเหมือนกับสิ่งดี (The Good) ในความหมายที่เป็นสิ่งสูงสุดและเป็นแม่แบบให้กับสิ่งต่าง ๆ ซึ่งปรากฏอยู่ในโลกเรา³ ในขณะที่มนุษย์มองความงามซึ่งสะท้อนมาจากความงามสากล เขาสามารถมองเห็นความสมบูรณ์ของธรรมชาติและก่อให้เกิดความปรารถนาต่อความสมบูรณ์

ตามทัศนะของไมเคิลแองเจโล งานศิลปะกรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยศิลปินจะต้องมาจากมโนคติ (Idea) ซึ่งเกิดขึ้นในจิตของเราและมโนคตินั้นก็คือความเป็นจริงซึ่งถูกนำออกมาโดยผู้ฉลาด มโนคติที่เราสามารถพบได้ในโลกแห่งธรรมชาตินี้เป็นผลสะท้อนมาจากมโนคติที่สูงที่สุด นั่นคือความงามในความหมายของศิลปิน จากผลงานต่าง ๆ ของไมเคิลแองเจโล เราจะพบได้ว่าเป็นสิ่งที่ลอกเลียนแบบมาจากงานศิลปะกรรมของกรีกและโรมัน ซึ่งในสมัยเรอแนซ็องส์ยกย่องว่าเป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด แต่ความสมบูรณ์นั้นเป็นผล

¹ Ibid., p. 4 "Michelangelo had several tutors in Platonic Philosophy, including Ficino, Poliziano, and Francesco da Diacceto."

² Ibid.

สะท้อนมาจากความสมบูรณ์ของความงามอันสูงสุดซึ่งอยู่ในโลกแห่งมโนคติ ความปรารถนาของมนุษย์ได้ผลักดันให้เขาจินตนาการความงามซึ่งเกิดขึ้นจากใจออกมาเป็นงานศิลปกรรม แนวคิดในลักษณะนี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางความคิดของพลาโตอันเป็นผลให้เกิดทฤษฎีในเรื่องการเลียนแบบธรรมชาติซึ่งมีทัศนะทางความเชื่อที่ว่ามีความเป็นจริงสูงสุดซ่อนอยู่ในธรรมชาตินั้น ดังปรากฏในบทโคลงของ ไมเคิลแอนเจโลบทร้องกล่าวไว้ดังนี้

"ความงามทุกอย่างที่มนุษย์ผู้มีการรับรู้เห็นได้ในโลกนี้ ย่อมมีความคล้ายคลึงมากที่สุดกับสิ่งที่มีแหล่งกำเนิดจากสวรรค์ ซึ่งเราทั้งหลายได้มาจากที่นั่น"¹

เอนเนียดส์ (The Enneads) ของพลอทีนุส (Plotinus) ได้กล่าวถึงความงามไว้ในลักษณะเดียวกันกับพลาโตที่ว่าความงามซึ่งปรากฏอยู่ในโลกเรานี้ เกิดมาจากแบบในอุดมการ (Ideal Form) เมื่อโลกที่ตามทีลปิโนมีปัญญาเกิดขึ้น ผลงานของเขาจะมีส่วนในแบบแห่งความงามในอุดมการนั้น ความงาม ความดี และปัญญา (wisdom) จึงมีคุณค่าเท่ากัน เพราะถูกจัดอยู่ในขั้นสูงสุดอันเป็นแม่แบบของสิ่งทั้งหลายในโลกแห่งผัสสะนี้²

ดังได้ทราบมาแล้วว่าลัทธิพลาโตใหม่ เป็นแนวคิดทางปรัชญาซึ่งนำเอาปรัชญาของพลาโต และหลักธรรมของศาสนาคริสต์มาประนีประนอมกัน ความคิดนี้เราจะพบได้จากผลงานหลายชิ้นของไมเคิลแอนเจโล อาทิเช่น ปิเอตา (Pietà) และภาพเขียนต่าง ๆ ในโบสถ์

¹ Louise Gardner, Art Through the Ages, p.492.

"A quel pietoso fonte, onde sian tucti,
S'assenbra ogni belta, che qua si uede,
Piu c'altra cosa alle persone accorte,
Every beauty which is seen here below by persons of
perception resembles more than anything else that
celestial source from which we are all come;"

² Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art, p.4

ซิสทีน (Sistine Chapel) เป็นต้น ถึงแม้ว่าไมเคิลแองเจโลจะยกย่องความงามว่าเป็นสิ่งสูงสุดแต่ความงามของปิเอตาหรืองานชิ้นอื่น ๆ นั้น ไม่ใช่ความงามซึ่งเกิดจากการเลียนแบบของสิ่งที่เห็นมาเท่านั้น แต่เป็นภาพที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาภายในตัวของเขาและสร้างแนวความคิดในเรื่องความงามนั้นขึ้นมา ความงามที่แท้จริงในความหมายของไมเคิลแองเจโลจึงเป็นความงามที่มาจากภายในใจ ซึ่งเกิดจากพุทธิปัญญา (intellect) อันเป็นสมรรถนะอย่างหนึ่ง ซึ่งพระเจ้าทรงประทานให้บุคคลบางคนสามารถมองเห็นความงามและความกลมกลืนได้อย่างลึกซึ้ง พลังอำนาจที่พระเจ้าทรงประทานให้มานี้ ไมเคิลแองเจโลเชื่อว่า เป็นพรสวรรค์ซึ่งมีมาแต่เกิดสำหรับศิลปินที่โชคดีเท่านั้น เพราะฉะนั้นความงามในความหมายนี้ จึงมีอยู่อย่าง เป็นปรนัย (objective) ดังปรากฏอยู่ในบทโคลงที่ 94 (XCIV) ของไมเคิลแองเจโลได้กล่าวไว้ดังนี้

"เสมือนหนึ่ง เป็นผู้นำทางที่มีอัสติยต่ออาชีพของข้า
ความงามนั้นถูกมอบให้ขามาตั้งแต่เกิด
 ชึ่งเป็นทั้ง โคม และกระจกเงาให้แกขาในงานศิลปะทั้งสอง
 ถ้าใครมีความคิดผิดไปจากนี้ ความลึกลับเห็นของ เขาก็ผิด,
 สิ่งนี้ (ความงาม) เท่านั้นที่ทำให้ดวงตาเห็นภาพอันสูงส่ง
 ชึ่งข้าผู้มีชีวิตบนพื้นพิภพนี้กำลัง เตรียมตัววาดและแกะสลัก"¹

¹ Ibid., p. 14.

"Per fido esempio alla mia uocazione
Nel parto mi fu data la bellezza,
 Che d'ambo l'arti m'è lucerna e specchio:
 S'altro si pensa, è falsa opinione.
 Questo sol l'occhio porta a quella altezza
 Ch' a pingere e scolpir qui m'apparecchio.
 As a faithful guide for my vocation,
beauty was given me at birth,
 which is a beacon and mirror for me in both arts,
 if anyone thinks otherwise, his opinion is wrong.
 This alone bears the eye up to those lofty visions
 which I am preparing here below to paint and
 sculpture."

จากคำกล่าวของฟิซโน ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับพุทธิปัญญาไว้ในความหมายที่ว่า เป็นสมรรถนะอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่อยู่นอกเหนือไปจากร่างกาย พุทธิปัญญานี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของวิญญาณชั้นสูง (Higher Soul) ซึ่งมนุษย์มีร่วมกับพระเจ้า¹ ในทัศนะนี้ได้ทำให้เกิดทฤษฎีของไมเคิลแอน เจโลว่าด้วยหลักการในทางพุทธิปัญญาซึ่งทำให้ศิลปินสามารถสร้างงานศิลปกรรมที่ยิ่งใหญ่ขึ้นมา และทำให้ผู้ดูเกิดความชื่นชมในผลงานนั้น ๆ อย่างไรก็ตามการทำให้ผู้ดูเกิดความซาบซึ้งและเกิดอารมณ์คล้อยตามศิลปินนั้น ย่อมทำได้ยาก² เพราะศิลปินย่อมมีพุทธิปัญญาแตกต่างจากผู้ที่ต้องได้รับการฝึกหัด ศิลปินจึงมีอำนาจแห่งความรู้สึกที่ไวในเรื่องของความงาม และการที่ศิลปินได้รับพรสวรรค์ในทางนี้จะช่วยให้เขาสามารถมองเห็นรูปแบบภายในที่ซ่อนอยู่ในวัตถุนั้น ๆ ดังเช่นไมเคิลแอน เจโลสามารถเห็นรูปเดวิดภายในก้อนหินซึ่งมีส่วนกระตุ้นจิตใจของเขาในการสร้างงานชิ้นนี้ขึ้นมาในปี ค.ศ. 1501

จากปัญหาที่ว่าความงามประกอบด้วยอะไร ปัญหาที่ซานสโวนาโรลา (Savonarola) ซึ่งเป็นพระโดมินิกันที่ไม่เคิลแอน เจโลชื่นชมมากทั้งในงานเขียนและบทเทศนา ได้ให้คำตอบไว้อย่างชัดเจนในเปรดิคา ชู อามอส เอ ซัคคาเรีย (Predica III su Armos e Zaccaria) ว่า

"ความงามเป็นรูปแบบอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความสอดคล้องกันของทุก ๆ ส่วนและสี"³

จากความประสาคณกลอันนี้ทำให้เกิดคุณสมบัติอย่างหนึ่งขึ้นมาซึ่งนักปรัชญาเรียกว่าความงาม

¹ Ibid., p. 16

² Wladyslaw Tatarkiewicz, History of Aesthetics, p.149 "Il buon gusto è si raro, il mondo è cieco." (Good taste is now so rare, ...the world is blind.)

³ Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art, p.5
"...beauty is a form which results from the correspondence of all members and colors.

สมมติว่าเรากล่าวถึงสาวสวยคนหนึ่ง ความสวยของผู้หญิงคนนั้นไม่ได้หมายความว่าถึงปากสวย จมูกสวย หรือความสวยซึ่งเกิดจากส่วนหนึ่งส่วนใดของร่างกาย แต่ความสวยของผู้หญิงคนนั้น เกิดจากสัดส่วนทุกส่วนของร่างกายที่แสดงออกมาและสิ่งที่เราเรียกว่าความงาม หรือความสวยนั้นย่อมมาจากวิญญาณ (soul) ซึ่งเมื่อใดที่ร่างกายปราศจากวิญญาณแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางร่างกายทำให้เกิดการเน่า เปื่อยจนกระทั่งไม่มีความงามเหลืออยู่อีกเลย

ไมเคิลแอนเจโลอาจจะได้ความคิดมาจากทรรคนะนี้ เพราะจากผลงานของเขาเท่าที่ปรากฏ เราจะพบว่ามีลักษณะของการแสดงออกถึงความประสานกลมกลืนกันของเส้นและสี และการแสดงออกถึงความมีชีวิต ถึงแม้ว่างานบางชิ้นของเขาจะแกะสลักจากหินอ่อนหรือวาคบนฝาผนัง แต่ดูเหมือนว่าภายในรูปปลั๊กั้นต่าง ๆ เหล่านั้นเต็มไปด้วยพลังอำนาจของความมีชีวิตและวิญญาณ

แนวความคิดของท่านธาโวนาโรลาไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลในทางความคิดของไมเคิลแอนเจโลเท่านั้น แม้แต่ผลงานของเขาในระยะหลังส่วนมากยังแสดงออกถึงความศรัทธาในทางศาสนา อย่างไรก็ตามไมเคิลแอนเจโลยังไม่ได้ละแนวความคิดของพลาโต เขามีความปรารถนาอันมั่นคงที่จะประนีประนอมหลักความคิดทั้งสองนี้ เพราะความเชื่อที่ว่าปรัชญาของพลาโตและหลักธรรมของศาสนาคริสต์ ไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด ทั้งสองต่างก็กล่าวถึงความเป็นจริงในสิ่งเดียวกัน ซึ่งทัศนะในทางความคิดเช่นนี้ไมเคิลแอนเจโลอาจได้รับอิทธิพลจากพวกพลาโตใหม่ในสมัยนั้น เช่น พิซิโนและมิลันโคลา เป็นต้น

จากคำนิยามความงามของพวกพิซิเนียน จึงกล่าวถึงความงามไว้ในความหมายที่ว่า "เป็นรัศมีที่มาจากพระพักตร์ของพระเจ้า"¹ ย่อมแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดในเรื่อง

¹Ibid., p. 10 "...beauty as the beam from God's visage..."

พระเจ้าและความงามในฐานะที่เป็นสิ่งเดียวกัน ทั้งสองต่างเป็นความจริงอันสูงสุด เพราะฉะนั้นความเชื่อตามหลักธรรมของศาสนาคริสต์และความเชื่อในทางปรัชญาของพลาโต จึงไม่มีความขัดแย้งกันแต่อย่างใด ทิศนะทางความคิดนี้ได้ปรากฏอยู่ในบทโคลงของ ไมเคิลแอน เจโลซึ่งกล่าวถึงความงามอันสูงสุดที่เป็นแม่แบบแห่งความงามทั้งหลายในโลก เราไม่สามารถ รับรู้ความงามอันสูงสุดนั้นได้ก่อนการรับรู้ความงามของสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ อันเป็นผล สะท้อนของความงามสูงสุด ซึ่งมาจากพระเจ้าผู้สถิตย์อยู่ในสวรรค์ และสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลาย ในโลกรวมทั้งมนุษย์ ต่างมีกำเนิดมาจากพระเจ้า เพราะฉะนั้นความตายก็คือการกลับไปสู่ พระเจ้าเบื้องบนผู้ทรงไว้ซึ่งความงามและความสมบูรณ์อันสูงสุด¹

ไมเคิลแอนเจโล เป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสและศรัทธาในศาสนาคริสต์เป็นอย่างมาก จากหลักฐานที่ปรากฏในจดหมายหลายฉบับซึ่ง เขาได้เขียนไปถึงครอบครัว เขาจะตกเดือน บุคคล เหล่านั้นให้มีความเชื่อมั่นและความซื่อสัตย์ในพระเจ้า พร้อมทั้งขอบคุณพระองค์สำหรับ

¹Ibid., p. 9

A quel pietoso fonte, onde sian tucti,
S'assenbra ogni belta, che qua si uede,
Fiu c'altra cosa alle persone accorte,
Ne altro saggio abbian ne altri fructi
Del cielo in terra; e chi u'ama con fede
Trascende a Dio e fa dolce la morte.

Every beauty which is seen here below by persons of perception resembles more than anything else that celestial source from which we are all come, nor can we on earth have any other foretaste of its beauty or other fruits of heaven; and he who loves you loyally transcends to God, and death is made sweet."

พระมหากษัตริย์ที่มีต่อเขาเสมอมา ไมเคิลแอนเจโลได้ฟังเทศน์ของท่านซาโวนาโรลาหลายครั้ง เขาชอบบทเทศน์ของพระรูปนี้มาก โดยเฉพาะในบทที่กระตุ้นให้บรรดาศิลปินช่วยกันสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่าเพื่อพระศาสนา และหลีกเลี่ยงงานศิลปะกรรมของพวกมิชชันนารีอันได้แก่ภาพเปลือยลามกต่าง ๆ เพราะ "รูปร่างของภาพที่ปรากฏอยู่ในโบสถ์นั้นเปรียบเสมือนหนังสือสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ" บทเทศน์นี้มีอิทธิพลต่อจิตใจของไมเคิลแอนเจโล ทำให้เขาเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อรับใช้พระเจ้าอย่างแท้จริง และสนับสนุนให้มีการปฏิรูปศาสนาตามแนวทางที่ท่านซาโวนาโรลาได้เคยเสนอไว้ จากประเด็นนี้ได้นำไปสู่ความคิดที่จะนำเอาศิลปะมาเป็นสาวใช้ของเทววิทยา (a handmaid of theology) ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในสมัยกลางและแนวคิดในทัศนะนี้ ท่านซาโวนาโรลาได้เคยกล่าวแล้วว่า "เจ้าผู้โง่เขลาจงไปดูรูปภาพและศึกษาคูให้ถึงชีวิตของพระคริสต์และนักบุญของพระองค์เถิด"² เพราะฉะนั้นบุคคลส่วนมากในสมัยของไมเคิลแอนเจโลที่ได้เห็นผลงานของเขาในโบสถ์ซึ่งสิ้นจะพิจารณาได้ในทันทีว่า มันเป็นเทศน์ซึ่งมุ่งที่จะให้ความรู้มากกว่าการสร้างเพื่อความงาม การสร้างงานของเขายังคงคำนึงตามการสอนศีลธรรมของท่านซาโวนาโรลา จนกระทั่งวาระสุดท้ายแห่งชีวิตของพระรูปนี้ ซึ่งได้รับการทรมานกรรมจนถึงแก่ความตายและได้กลายเป็นแรงบันดาลใจให้เขาสร้างผลงานชิ้นเอกของโลกคือปิเอตา

เนื่องจากไมเคิลแอนเจโลมีทัศนะที่ยึดมั่นในศาสนาอย่างมั่นคง ทำให้ทัศนคติทางศิลปะของเขามีความสัมพันธ์กับศรัทธาในทางศาสนา มิ่งเราจะพบได้จากหนังสือบทสนทนา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Ibid., p. 68. "Figures represented in the churches are the books of the unlettered..."

² Ibid., p. 81 "You, fellow ignorant of letters go to pictures and contemplate in them the life of Christ and his saints."

ชื่อ คือ อาโลกอส เอม โรม่า (Dialogos em Roma) ของฟรานเชสโก เด ฮอลันดา (Francesco de Hollanda) ใ้คอ้างถึงคำพูดของ ไมเคิล แอน เจ โล ที่กล่าวถึงศิลปะไว้ว่า "วิชาการที่มีคุณค่าอันสูงสุดนี้ไม่เป็นของชาติใดโดย เฉพาะ เพราะเหตุว่ามันมาจากสวรรค์"¹ และจากคำพูดของเขาที่ว่า "พรสวรรค์ในทางวาดรูปเป็นพรสวรรค์ที่ได้รับจากพระเจ้าผู้ทรงเป็นอมรรตัย"² ในทัศนะนี้ยอมรับสนับสนุนความเชื่อเกี่ยวกับพระเจ้าและความเชื่อในพระเจ้านี้ยังผลให้ไมเคิล แอน เจ โล ได้สร้างค่านิยมเกี่ยวกับการวาดรูปในลักษณะที่เป็น การเปลี่ยนแปลงของสิ่ง ๆ หนึ่ง ในหลาย ๆ สิ่งที่พระเจ้าทรงสร้างด้วยพระบัญชาของพระองค์และทรงประทานความสมบูรณ์ให้แก่สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นตามความดีของมัน เพราะฉะนั้น การวาดรูปที่ศักดิ์คือการเปลี่ยนแปลงในสิ่งสร้างของพระเจ้าให้ดีที่สุดไม่ว่าสิ่งนั้นจะเป็นคนหรือสัตว์ การวาดไม่จำเป็นจะต้องใช้สีเงิน, สีทองหรือสีเข้ม แต่เราสามารถวาดได้ด้วยปากกาหรือดินสอ และใช้สีค่าหรือสีขาว การที่เราเปลี่ยนแปลงในสิ่งสร้างของพระเจ้าให้มีคุณค่า และมีความสมบูรณ์ได้นั้นขึ้นอยู่กับ การเลือกสิ่งที่มีคุณค่า มีความประณีตและเป็นสิ่งที่ให้ความรู้ จึงเป็นหน้าที่ของศิลปินที่จะคัดเลือกและแสดง ความงามในจักรวาลของพระเจ้านั้นออกมา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือ เนื้อหาที่มีคุณค่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งร่างกายมนุษย์ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่มีความงามและให้ความรู้แก่เรา แต่เป็นสิ่งที่ศิลปินสามารถลอกเลียนแบบได้อย่างดี³ ดังนั้น ภาพมนุษย์เปลือยที่แสดงในวัค จึงมีใช่ เป็นการแสดงออกถึงการอนาจารหรือคูหมีนพระเจ้า แต่เป็นการยกย่องในสิ่งสร้างของพระองค์ ความงามของร่างกายจึงไม่จำเป็นต้องมีสิ่งปกปิดใด ๆ อันจะทำให้คุณค่าแห่งความงามนั้นลดน้อยลง และไม่จำเป็นที่ศิลปินจะต้องใช้สีเข้ม

¹Ibid. pp. 74-75.

"Alla bell' arte che, se dal ciel seco ciascun la porta ..." (In that fine art which, if everyone brings it down from heaven with him...)

²Ibid., p. 75.

³Ibid., p. 77.

หรือสีทอง เพื่อเป็นการเน้นให้เกิดความงาม แต่ความงามตามธรรมชาติและความสมบูรณ์นั้น มีอยู่พร้อมแล้วในร่างกายของมนุษย์ อันเป็นศิลปะชั้นสุดยอดของพระเจ้า ในทัศนะนี้จึงตรงกับหลักทางความคิดของพวกพลาโตใหม่ที่ว่า "ร่างกายของมนุษย์เป็นสิ่งสร้างที่สมบูรณ์ที่สุดของพระเจ้า"¹

เมสเซอร์ ลัตตันซีโอ (Messer Lattanzio) ได้อ้างถึงคำพูดของไมเคิลแองเจโลในบทสนทนาที่มีชื่อว่า เดอะ โรมัน ไดอะล็อกส์ (The Roman Dialogues) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความศรัทธาและความเชื่อมั่นในพระเจ้าของไมเคิลแองเจโลได้เป็นอย่างดี คำพูดนั้นมีใจความว่า "การเลียนแบบภาพอันน่าเคารพของพระเจ้า คิดปินไม่เพียงแต่เป็นครูหรือผู้แนะนำที่ดีเท่านั้น แต่พวกเขาจำเป็นต้องมีชีวิตที่ดีหรือแม้จะต้องทำตนเป็นนักบุญ เพื่อว่าวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์จะไต่กลับนาคาลให้พวกเขา เกิดพุทธิปัญญา"² ความศรัทธาและความเชื่อมั่นในพระเจ้านี้เอง ได้ส่งผลให้ไมเคิลแองเจโลสร้างงานศิลปกรรมทางศาสนา มันจึงสะท้อนให้เห็นถึงหลักความคิดในทางปรัชญาของศาสนาคริสต์ งานศิลปกรรมของไมเคิลแองเจโลส่วนมากจึงมีแนวโน้มในเรื่องของพระเจ้า แม้พระ และนักบุญ ซึ่งทั้งหมดล้วนเป็นพื้นฐานทางความคิดของคริสตศาสนา รูปทรงต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลงาน

¹ cf. Maria Luisa Rizzati, The Life and Times of Michelangelo, trans. C.J. Richard (Verona : The Hamlyn Publishing Group Ltd., 1968), p. 12. "...the human body as the highest creation of God."

² Robert J. Clements, Michelangelo's Theory of Art, p. 86
 "...In order to imitate even partially the venerable image of our Lord, it is not enough for a painter to be a master, "great and well-advised. I maintain that it is necessary for him to be of a very good life, or even saintly, if he can, so that the Holy Spirit may inspire his intelletto."

ของ เขาจึง เป็น เรื่องที่ เกี่ยวกับ เทววิทยาหรือจากพระคัมภีร์ไบเบิล แต่ในการสร้างงานศิลปะกรรมทางศาสนา โดยเฉพาะการวาดรูปเคารพในวัดนั้น มิใช่เป็น เรื่องที่จะกระทำและได้รับผลสำเร็จอย่างง่ายดาย ผู้ที่เป็นศิลปินนั้นจะต้อง เป็นชาวคริสต์ที่ศรัทธา จึงจะสามารถประสบความสำเร็จได้อย่างสูง เพราะเหตุว่าเมื่อเขาได้ประพฤติตรงตามหลักคำสอนของศาสนาแล้ว เขาจะได้รับพรธิบัญญัติจากพระเจ้าทำให้เห็นแจ้งในความจริงอันสูงสุด และสามารถถ่ายทอดออกมา เป็นงานศิลปะกรรมที่เต็มไปด้วยชีวิตและวิญญาณ ก่อให้เกิดความศรัทธาแก่ผู้พบเห็น เชนงานจิตรกรรมเพดานและงานจิตรกรรมฝาผนัง "การทักสินครั้งสุดท้าย" ในโบสถ์ซิสติน เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย